

**Återvinnings
industrierna**

Till
Klimat- och miljöminister Åsa Romson
Miljö- och energidepartementet
Näringsminister Mikael Damberg
Näringsdepartementet

Förslag till styrmedel att återvinna betydlig mer ur avfallet till industriella råvaror

Bakgrund

EU har i det Cirkulära ekonomi-paketet pekat på hur Europas konkurrenskraft, behov av råvaror, minskad klimatpåverkan och nya jobb kan stärkas genom att ta steget mot ett mer resurseffektivt samhälle.

Sverige har en lång tradition att framgångsrikt använda återvunna råvaror i den svenska industrin. Vi har också en lång tradition att samla in avfall för återvinning från både de svenska hushållen och företagen. De privata återvinningsföretagen har haft en viktig roll i denna framgång att producera råvaror till rätt kvalitet för industrin.

Införandet av producentansvar, förbud att deponera brännbart och organiskt avfall har bidragit till att både öka återvinningen, minska utsläppen av växthusgaser och skapa nya jobb i Sverige. Antalet anställda inom återvinningsbranschen har ökat med ca 60 % sedan år 2000.

En ny studie "*The Circular Economy and Benefits for Society - Swedish Case Study Shows Jobs and Climate as Clear Winners*", som tagits fram av Club of Rome och som Återvinningsindustrierna delfinansierat, visar på att många nya jobb kan skapas i Sverige om både återanvändning och återvinning av avfall till råvaror får en betydligt mer framträdande roll i de politiska satsningarna.

Under de senaste 10-15 åren har avfallsförbränningskapaciteten i Sverige byggts ut, vilket kraftigt påverkar Sveriges möjligheter att uppfylla avfallshierarkin och återvinna mer avfall till råvaror. Av det avfall som genereras i Sverige förbränns idag ca 2,2 Mton hushållsavfall och 2,4 Mton verksamhetsavfall. Härutöver importeras ca 2 Mton. Dessa anläggningar drivs oftast i kommunal regi och investeringarna görs utifrån att kommunerna har monopol på behandlingen av hushållsavfallet. Överkapaciteten leder till att de erbjuder tjänster även på den konkurrensutsatta avfallsmarknaden för verksamhetsavfall.

Speciellt från verksamheter finns goda förutsättningar att sortera ut betydligt mer material som kan återvinnas till industriell råvara och till en bättre kvalitet än från hushållsavfallet. Denna del av marknaden har idag inga styrmedel som driver på en ökad återvinning. Överkapaciteten på förbränning leder till en prissättning som gör att det blir mer lönsamt att förbränna avfallet än att sortera ut det återvinningsbara avfallet.

Denna utveckling ligger inte i linje med en cirkulär ekonomi där avfallet bör återvinnas så många gånger som möjligt till råvaror och förbrännas först när det inte längre håller en kvalitet som kan utnyttjas för produktion av nya produkter.

Andra europeiska länder har redan infört tydliga regelverk att avfall som är återvinningsbart inte ska förbrännas. I belgiska Flandern bytte myndigheterna strategi redan 2006 och övergick till att utveckla en *Sustainable materials management strategi* i stället för att jobba med avfallshierarkin. Företagen måste sortera i ett stort antal fraktioner. Sverige har idag halkat efter.

Nya rapporter från Nordiska Ministerrådets Avfallsprojekt visar att det finns en betydande potential att återvinna både mer plast och textilier ur avfallet, men att det behövs styrmedel.

Totalt återstår ca 20-25 % som aska när man förbränner osorterat avfall. Det blir sammantaget mer än 1 Mton aska från de svenska förbränningsanläggningarna. Det mesta av askan används som täckmaterial på deponier, dvs används inte som industriell råvara. I askan finns exempelvis ca 70 000 ton metaller som passerar avfallsförbränningsanläggningar. Genom förbränningsanläggningarna passerar också brännbart material, t ex plast som skulle kunna återvinnas till råvara med rätt styrmedel. Med tydligare krav på sortering av avfallet före förbränning bildas mindre mängd aska och mer material kan återvinnas till nya råvaror

Materialåtervinning till nya råvaror har stor betydelse när det gäller att minska utsläppen av växthusgaser. Det är en av den bästa energibesparande åtgärderna, men syns inte som en särskild post i den nationella utsläppsstatistiken av växthusgaser. Materialåtervinningen i Sverige bidrar idag till att växthusgasutsläppen minskar med mer än 6 Mton/år, en siffra som kan bli betydligt större.

Inom flera sektorer, exempelvis energisektorn, har staten infört marknadsdrivna styrmedel för att aktörerna på marknaden ska agera i önskvärd riktning. Det är nu dags att ta nästa steg även inom återvinningsområdet, och lägga plattformen för en cirkulär ekonomi med rätt incitament och styrmedel för marknads aktörer.

ÅI:s förslag till styrmedel för ökad återvinning till råvaror

IVL har på uppdrag av ÅI tagit fram en rapport "Styrmedel för ökad materialåtervinning – en kartläggning", där olika tänkbara styrmedel som leder till en ökad materialåtervinning belyses. Rapporten bifogas.

Återvinningsindustriernas bedömning är att flera av dessa styrmedel behöver införas för att skapa en mer cirkulär ekonomi. Den mest angelägna åtgärden i det korta perspektivet är att mer av avfallet sorteras ut för materialåtervinning och inte förbränns. Det måste vara lönsamt och ekonomiskt attraktivt för avfallslämnarna att sortera ut eller beställa sortering där sådan inte är möjlig vid källan.

ÅI föreslår att ett paket av styrmedel införs för att öka materialåtervinningen

Förslag till styrmedel

- Krav på verksamheter och fastighetsägare till flerbostadshus att sortera ut avfall som kan materialåtervinnas, antingen vid källan eller genom avtal med ett återvinningsföretag
- Förbud att förbränna avfall, som inte först har sorterats för materialåtervinning, företag som levererar avfallsbränslen ska kunna dokumentera att det har sorterats innan
- Införa skatt på avfall som går till förbränning, det gör det mer lönsamt att sortera för de som genererar avfallet.
- Införa en certifierbar branschstandard för insamlings- och återvinningsföretag, där vissa minimikrav ställs på företagets återvinningsarbete. Företagen som samlar in och återvinner måste vara registrerade.

Konsekvensanalys av förslaget:

För samhället innebär förslaget att:

- Styrmedlen liknar de som framgångsrikt införts för att minska deponeringen, men ligger ett steg högre upp i avfallshierarkin
- Betydligt mer av avfallet hanteras på högre nivåer i avfallshierarkin och förbränns först när materialet inte längre kan användas som råvara
- Alla aktörer engageras och får incitament att öka utsortering av återvinningsbart material ur avfallet och återvinning till nya råvaror

För avfallslämnarna (företag, offentlig sektor mm) medför förslaget att:

- Polluters Pays Principle tillämpas
- De får incitament att se över sin resursanvändning och sina avfallsflöden
- Det blir lönsamt/ekonomiskt attraktivt att återvinna till råvaror och inte förbränna återvinningsbart avfall
- De ges möjlighet att sortera på plats eller beställa tjänsten vid exempelvis platsbrist
- De kan ta in anbud på återvinningslösningar med minimikrav på sortering och också känna sig trygga att det är seriösa företag som erbjuder tjänsterna

För återvinningsföretagen medför förslaget att:

- De kan erbjuda insamlings-, sorterings- och återvinningstjänster och har incitament att sortera ut och återvinna så mycket som möjligt
- Innovationskraften stimuleras att finna nya lösningar att återvinna och använda material, som idag förbränns
- Med en certifierbar branschstandard och registrerade företag så säkras både kvalitetsarbetet i förhållande till avfallshierarkin och att ansvarsfulla aktörer premieras

För industrier som använder återvunna råvaror innebär förslaget att:

- Större mängd återvunna råvaror blir tillgängliga på marknaden
- Fler företag kommer kunna använda återvunna råvaror
- Med större mängder återvinningsbart material som sorteras ut ges också större möjligheter att utveckla sorteringen/återvinningen till de olika kvaliteter som användarna av återvunna råvaror efterfrågar.

Det bör finnas vissa minimikrav på sortering. Genom att beskatta den fraktion som förbränns finns större incitament att utveckla återvinningslösningar. Den stora fördelen med krav på sortering är att man vid varje tillfälle måste göra en bedömning om det finns en råvarumarknad för materialen. Inom områden där det idag inte finns en fungerande råvarumarknad, så bör sådana material även fortsättningsvis vid behov kunna förbrännas.

Det finns ett stort stöd hos både svenska folket och riksdagsledamöterna att återvinna mer. Hela 80 procent av de tillfrågade svenskarna svarade ja när Sifo förra året ställde frågan; Anser du att det bör ställas krav på att avfall som kan materialåtervinnas ska sorteras ut och inte förbrännas? Endast 9 procent svarade nej. När Återvinningsindustrierna förra året ställde samma fråga till riksdagsledamöterna svarade en stor majoritet, nästan nio av tio ledamöter ja. Statistiken visar att styrmedel för ökad återvinning har ett stort stöd bland svenska folket och att det är dags att driva på utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi.

ÅI föreslår att regeringen skyndsamt tar ovan nämnda steg som leder till att avfall som kan återvinnas inte förbränns utan så långt möjligt återanvänds eller används som råvara.

Ett sådant beslut är en viktig närings- och arbetsmarknadspolitisk satsning att skapa mer återvunna råvaror och fler jobb inom ett tillväxtområde som har stor potential.

Stockholm den 30 april 2015

Britt Sahleström

Vd

Återvinningsindustrierna